

Huvudman

Västerviks kommun
kommun@vastervik.se

Ärendet

Tillsyn av grundskola Ankarsrums skola 7-9 i Västerviks kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerviks kommun att senast **den 21 november 2022** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande särskilt stöd och kränkande behandling. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Västerviks kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Västerviks kommun ska vidta följande åtgärder

Särskilt stöd

1. Se till att vid minst ett tillfälle före **den 15 september 2022** informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens krav kring när de ska anmäla till rektorn att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats (2 kap. 34 § och 3 kap. 7 § skollagen).
2. Se till att för varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn, ska rektorn starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden **den 12 maj 2022 – 31 oktober 2022** och vilket datum en utredning har startats för respektive elev (3 kap. 7 § skollagen).
3. Se till att för varje sådan utredning om särskilt stöd som avslutas före **den 31 oktober 2022** ska rektorn fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller besluta att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera hur många sådana beslut som fattats avseende perioden **den 12 maj 2022 – 14 november 2022** (3 kap. 9 § skollagen).
4. Se till att för varje elev som har beslut om anpassad studiegång skyndsamt utreda respektive elevs behov av särskilt stöd. Rektorn ska därefter fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller besluta att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera hur många sådana utredningar som startats och hur många åtgärdsprogram som beslutats under perioden **den 12 maj 2022 – 31 oktober 2022** (3 kap. 7, 9, 12 §§ skollagen).

Kränkande behandling

5. Se till att vid minst ett tillfälle innan **den 15 september 2022** klargöra skyldigheten för all skolpersonal att vid kännedom om att en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling göra en anmälan till rektorn. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Dokumentationen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder **den 21 november 2022**. (2 kap. 34 § andra stycket, 6 kap. 5 och 10 §§ skollagen)

6. Se till att det vid skolan, under medverkan av personal och elever, upprättas en plan mot kränkande behandling som innehåller konkreta åtgärder som ska genomföras under året för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Åtgärderna ska bygga på den kartläggning som gjorts så att de utgår från skolans behov. Planen ska även innehålla information om hur föregående års åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling har genomförts. (6 kap. 6-8 §§ skollagen; 2 § förordningen [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling).

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys våren 2022 inlett en tillsyn av Ankarsrums skola 7-9 i Västerviks kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Ankarsrums skola 7-9 följer gällande bestämmelser om särskilt stöd och åtgärder mot kränkande behandling.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 9 – 12 maj 2022. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. elevakter, betygskataloger och incidentrapporter/kränkingsanmälningar. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen). Huvudmannen ska vidare se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för ges möjligheter till kompetensutveckling och att all personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § skollagen).

Föreläggande

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med rektorn, elevhälsan och lärare framgår att behov av särskilt stöd inte alltid anmäls till rektorn, trots att elever visar en indikation på att de inte kommer att nå kunskapskraven eller uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Detta framgår även av granskade betygskataloger och elevakter i samband med tillsynsbesöket. Samma intervjupersoner förklarar att det inte finns någon tydlig rutin för arbetet med särskilt stöd. Eleverna stäms kontinuerligt av under så kallade "klassdialoger" vilket innebär att lärarna då kan tala om elever som inte utvecklas i riktning mot kunskapskraven men att det är otydligt för samtliga om detta är att betrakta som en anmälan för utredning av särskilt stöd. Lärarna uppger att de själva betraktar det som en anmälan för utredning av särskilt stöd efter att de samtalat med elevhälsan om elever som inte utvecklas i riktning mot kunskapskraven efter det att extra anpassningar prövats. Lärarna förlitar sig därefter på att elevernas behov av särskilt stöd utreds av elevhälsan. Lärarnas bedömning är att det inte finns en rutin för hur elever ska anmälas inför utredning av särskilt stöd. Av intervjuer med lärare och elevhälsan samt dokumentstudier framgår också att det finns elever som har genomgått en enklare kartläggning, exempelvis "Skolkompassen", men som inte har utretts inom ramen för särskilt stöd trots att eleverna inte har uppnått kunskapskraven i flera ämnen.

Av intervjuer med rektorn och elevhälsan framgår att det finns elever med till exempel omfattande social problematik som inte utretts för särskilt stöd trots att eleverna under en längre tid uppträtt ordningsstörande. Vidare framgår av intervjuerna att det inte heller finns några beslut om särskilt stöd eller åtgärdsprogram upprättade för dessa elever.

Av dokumentstudier framgår att det saknas utredning för särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram för flertalet elever där rektorn fattat beslut om anpassad studiegång. Detta bekräftas av intervjuer med rektorn, lärare och elevhälsan som uppger att de inte haft kännedom om att anpassad studiegång ska föregås av ett åtgärdsprogram.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 7 § skollagen).

Av skollagen framgår vidare att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn om rektorn inte överlåtit sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 3 kap. 7 § skollagen visar att en elev inte behöver särskilt stöd, ska i stället beslut fattas att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Skollagen anger dessutom om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut om särskilt stöd enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). Den anpassade studiegången ska utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen (3 kap. 12 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete när det gäller att anmäla och skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd. Tillsynen visar att det finns elever som inte har anmälts och utretts för behov av särskilt stöd trots att det kan befaras att de inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller. Skolinspektionen bedömer vidare att skolan inte alltid anmäler och utreder elevers behov av särskilt stöd när elever uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om en elevs behov inte utreds alls eller inte utreds skyndsamt, riskerar eleven att helt eller i vart fall under en viss tid bli utan det särskilda stödet som eleven har rätt till. Utan en utredning är det också svårt för lärare och rektorn att veta att eventuella insatser som sätts in motsvarar elevens behov.

Vid tiden för tillsynen fanns det 14 elever som hade beslut om anpassad studiegång. Vidare fanns det tio gällande åtgärdsprogram, men flera av dessa åtgärdsprogram kunde inte hänföras till de elever som har anpassad studiegång. Eftersom det av intervjuerna och dokumentstudier framgår att de flesta elever med anpassad studiegång inte har åtgärdsprogram och inte heller har utretts för särskilt stöd, saknas det också grund för att kunna fastslå att förutsättningar föreligger för en anpassad studiegång så som skollagen kräver. Beslut om anpassad studiegång är ett ingripande beslut och får endast fattas när elevens särskilda behov kräver det.

Arbetet mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Anmälan om kränkande behandling

Det framgår av intervjuer med rektorn, elevhälsan och lärare att personalen inte alltid anmäler till rektorn när de får kännedom om att en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling. Av intervjuer med elevhälsan och lärare framgår att uppgifter om kränkande behandling reds ut när de händer men att de inte anmäls till rektorn som kränkande behandling. Såväl elevhälsan som lärare vet inte vad som händer med incidentrapporterna som ibland innehåller uppgifter om kränkande behandling som överlämnats till rektorn.

Elever uppger under intervju att det förekommer kränkande språkbruk elever emellan, exempelvis yttras ord såsom "bög", "tjock" och liknande kränkande språkbruk. Eleverna uppger att en del lärare säger ifrån medan andra lärare ignorerar kränkningar och passerar utan att agera när kränkningar inträffar. Elevhälsan bekräftar att det är en hård jargong på skolan genom att det förekommer ett kränkande språkbruk och acceptansen är hög för vad som är accepterat beteende och språkbruk på skolan.

Eleverna uppger vidare att det finns personal som kränker elever. Elever uppger exempelvis att lärare har kommenterat elevers kroppar och vikt. Eleverna har då tagit upp detta med sin mentor, men känner inte till att någon åtgärd vidtagits. Rektorn bekräftar att han inte har vetskap om att detta har förekommit. Eleverna uppger vidare att en annan lärare regelbundet kränker eleverna. Exempelvis har läraren kommenterat att ett arbete som en elev gjort inte varit fint. Lärare uppger att det förekommer att personal kränker elever. Både rektorn och lärarna uppger att samtliga personalkränkningar inte har anmälts trots att kränkningarna kommit till deras kännedom.

Av intervjuerna med rektorn, elevhälsan och lärarna framgår att rutinen för att anmäla kränkande behandling är otydlig och att det finns ett stort mörkertal när det gäller anmälan om kränkande behandling. Lärarna uppger att det inte är tydligt för dem när de ska anmäla uppgifter om kränkande behandling och att de inte haft någon genomgång kring detta. Rektorn uppger att de under höstterminen 2021 haft en genomgång av rutinen när det gäller att anmäla uppgifter om kränkande behandling men rektorn uppger att det fortfarande är otydligt för lärarna hur de ska anmäla dessa uppgifter, vilket leder till att alla kränkningar inte anmäls till rektorn.

Plan mot kränkande behandling

Skolinspektionen har tagit del av skolenhetens plan mot kränkande behandling. Av planen framgår inte hur tidigare års planerade åtgärder har genomförts. Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att de anmälda kränkningarna inte heller har följts upp i syfte att hitta mönster och att utifrån behov planera och genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra att kränkningar sker.

Rättslig reglering

Anmälan om kränkande behandling

Av skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i skollagens kapitel om åtgärder mot kränkande behandling, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget (6 kap. 5 § skollagen).

Av skollagen följer att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Plan mot kränkande behandling

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Huvudmannen ska även se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Vidare framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan (6 kap. 6-8 §§ skollagen).

Av förarbetena framgår bland annat följande om plan mot kränkande behandling. Huvudmannen för verksamheten, eller den huvudmannen bestämmer, bör regelbundet se över planen, så att den är anpassad efter de särskilda förhållanden som råder i den egna verksamheten. Vidare anges att det allmänt kan sägas att planen dels ska ta sikte på ingripanden i akuta situationer, dels avse både förebyggande och uppföljande verksamhet. Den ska innehålla rutiner för hur personalen i verksamheten ska agera, ansvarsfördelning samt hur händelser och åtgärder ska dokumenteras med mera (prop. 2005/06:38, s. 139).

Skolinspektionens bedömning

Anmälan om kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer att personalen inte alltid anmäler till rektorn om de får kännedom om att en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling. Tillsynen visar att det finns personal som inte känner till rutinerna för anmälan av kränkande behandling samt att det är beroende av hur grov kränkningen är som avgör om en anmälan upprättas eller inte. Detta medför att alla kränkningar inte kommer till huvudmannens kännedom och att huvudmannen därmed inte kan ta sitt ansvar för att skyndsamt utreda och vidta de åtgärder som krävs för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Plan mot kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer även att skolans målinriktade arbete mot kränkande behandling inte uppfyller författningarnas krav. Tillsynen visar att det i skolenhetens plan mot kränkande behandling saknas en redogörelse för hur föregående års åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling har genomförts. Skolenheten brister även i arbetet med att skaffa sig kunskap om risker för kränkningar i skolan då anmälningar av kränkande behandling inte följs upp för att utifrån den

kunskapen kunna genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling. En sådan uppföljning är nödvändig för att kunna sätta in åtgärder som möter behoven.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Västerviks kommun verksamhet vid Ankarsrums skola 7-9 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller särskilt stöd och kränkande behandling. Det finns därför skäl att förelägga Västerviks kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

X Anna Åhman Lundberg

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Åhman Lundberg

X Josefina Engdahl

Föredragande
Signerat av: Josefina Engdahl